

FORUM

FIKİR MEYDANIDIR

Onbeş Günlük Tarafsız Siyaset İktisat Kültür Dergisi

1 - Haziran - 1960

Sayı: 148

Cilt : XIII — 100 KURUŞ

Bu Sayıda :

İhtilâllerin En Centilmeni

ONBEŞ GÜNÜN NOTLARI :

İl nci Cumhuriyet Anayasası ve Kalkınma

- Huzur
- İntikal Devresinin İktisadi meseleleri

İNCELEMELER :

En Büyük Tehlike : Yersiz Acıma Hissi

Muammer AKSOY

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
OSMAN OKYAR

Yayın Müdürü
METİN AND

Sekreter
BEKİR EKİNCİ

İdarehane : Yenışehir, Büyük
Han No. 55 — Tel : 26754
Haberleşme Adresi : Forum
Dergisi P. K. 131 — Ankara

Dizgi ve Baskı
Ayyıldız Matbaası Tel : 17507
ANKARA

İhtilâllerin En Centilmeni

Türk halkı 27 Mayıs Cuma sabahı gözlerini açtığında bir kâbusdan uyanmış gibi idi. Meşruluk sınırlarını kesin olarak aşmış, ikbal mevkiinde kalabilmek için her şeyi göze almış bir iktidar, tarihte belki eşi görülmemiş bir ihtilâl ile, tertemiz bir ihtilâl ile, devrilmişti.

"İnsan haklarının tanınmaması ve hor görülmesinin insanlık vicdanını isyana sevkeden vahşiliklere sebep" olduğu, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde yazılıdır. İnsan haklarını tanımayı ve hor görmeyi, iktidara geldiği günden başlayarak 10 yıl boyunca gitgide hızlanan adımlarla ileri götüren bir iktidar, 27 Nisan 1960 gününden itibaren, bu tanımazlığı ve hor görürlüğü, "insanlık vicdanını isyana sevkeden vahşilikler" ölçüsüne vardırması. Vicdanlı Türk halkı 27 Nisandan 27 Mayıs'a kadar, bir ay, için için isyan hâlinde idi. Bu isyan yer yer ve her gün açığa da vuruluyordu.

Demokrat Partinin iktidarda, millet kaderine hâkim bir durumda kalabilmesi tabiat kanunlarına aykırı, yani imkânsız hale gelmişti. 27 Nisan gecesi Türkiye Büyük Millet Meclisinde, iktidar çoğunluğunun oylarıyla kabul edilen ve bir "Tahkikat Encümeni"ne sınırsız yetkiler tanıyan kanunla, bütün kanunlar fiilen iptal edilmişti. Oysa, kanunsuz toplum olmazdı. Kanunsuz toplum tabiat kanunlarına aykırı idi. Birkaç ilkel insan bir mağarada bir araya gelseler, o andan itibaren, aralarında, birbirleriyle münasebetlerini düzenleyen kanunlar ortaya çıkması bir tabiat hâdîsesidir. Türk toplumu gibi geliş-

miş bir toplumu, bir partizan komisyona tanınan sınırsız yetkilerle kanunsuz idare etme teşebbüsü, Anayasadan da, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinden de önce, işbu tabiat kanununa, bu tabiat hâdîsesine aykırı idi. Onun için isyan, gecedeki sonra günün gelmesi, şimşekten sonra göğün gürüldemesi kadar tabii idi, mukadderdi.

Tabii olan, mukadder olan, olmuş, Türk halkı isyan etmişti. Ama çağımızda orduların gücü öyledir ki, bir isyanın, ihtilâl hâline gelmeden, orduyu da içine almadan, başarıya ulaşması, hedefine varması tasavvur edilemez. Sadece vicdanlardaki isyanla, topa karşı, tanka karşı, cet uçaklarına karşı gelinemez.

Türk halkının mutluluğu, şerefli ve güçlü ordusu ile bir ülkü beraberliği ve vicdan kaynaşması içinde bulunmasında idi.

Ordu, sonuna kadar siyasetin dışında kalmağa çalıştı. Ama iktidardaki siyasî zümre onu mütemadiyen, kendi gayri meşru emelleri uğrunda siyasete itiyordu. Türk ordusunu, bir parçası olduğu Türk halkına karşı bir baskı vasıtası olarak kullanmağa çalışıyordu.

Türkiye'de artık istibdat ve baskıya karşı ayaklanmaktan başka çare kalmamıştı. Şerefli Türk Ordusunun vicdanlı mensupları, insanı isyana sevkeden bu baskıyı, halkın duyduğunun iki kat ağırlığı ile duyuyorlardı. Çünkü bir yandan vatanş olarak, kimimizin kardeşi, kimimizin babası, kimimizin arkadaşı olarak, onlar da iktidarın baskısı altında idiler, bir yandan da o baskı-

ya âlet olmaları için tazyik ediliyorlardı.

Bu baskıdan, seçimlere kadar sabrederek seçim yoluyla kurtulma umutları iktidar tarafından artık bütün bütün tıkanmıştı. Baştaki siyaset adamları ağır suçlar işlemiş, işledikleri her suç daha ağırlarını işlemelerine yol açmış, böylelikle arka larındaki köprüler yıkılmıştı. İktidardan düşmeyi göze alamıyacak bir duruma gelmişlerdi. Mevkilerini muhafaza edebilmek uğrunda millete ve memlekete her kötülüğü yapmayı göze alırlar idiler. Yalnız muhalefeti değil, üniversitelisinden, profesöründen, avukatına, memuruna, ve ordusuna kadar milletin bütün zümre ve müesseselerini karşılarına almış, düşman gözüyle görüyorlardı.

27 Mayıs 1960 Cuma günü sabaha karşı Türk Ordusunun giriştiği hareket, tarihteki ve çağımızdaki birçok başka Ordu ayaklanmalarından farklı olarak, bütün bir milletin, bütün vicdan sahiplerinin isyanını kesin sonuca ulaştıran bir hareketti. Bir ordu içinde bazı subayların, bazı birliklerin değil, bütün birlikleriyle bütün Ordunun birden giriştiği bir hareketti. Bu hareket onun için bu kadar kolay ve çabuk oldu, onun için hiç bir yerde hiç bir mukavemetle karşılaşmadı, onun için şehit sayısı bir teğmenden ibaret kaldı; ve onun için, ihtilâl bittikten birkaç saat sonra, bütün memleket, 10 yıldır eşi görülmemiş bir huzur ve sükûna, bir hürriyet ve güvenliğe kavuştu.

Bir ihtilâlden sonra uzun zaman sıkı güvenlik tedbirleri alınması dünyanın her yerinde pek tabii sayılır. Oysa Türkiye'de, ihtilâlden birkaç saat sonra, yeni güvenlik tedbirleri alınmak şöyle dursun, ihtilâlden önceki güvenlik tedbirlerinin çok büyük bir kısmı kaldırılmıştı. Bir ihtilâlden sonra hürriyet kısıntıları da tabii sayılır. Oysa Türkiye'de ihtilâl, basın hürriyetini de beraberinde getirmişti.

İhtilâli yapanlara böylesine bir nefis itimadı, ancak, halkın kendileriyle beraber olduğunu bilmelerinden gelebilirdi. Türk Ordusu da halkın kendisiyle beraber olduğunu, daha doğrusu, teşebbüs ettiği ve başardığı hareketin, aslında bir halk hareketi olduğunu kesin olarak biliyordu.

27 Nisandan 27 Mayıs'a kadar

geçen bir ay ve 27 Mayıs ihtilâlinde bu yana geçen günler, Türk milleti için bir büyük olgunluk sınavı olmuş, ve bu sınavdaki başarısı ile Türk milleti, bütün dünyanın, hayret ve imrenme ölçüsüne varan hayranlığını üzerine çekmiştir.

27 Nisandan 27 Mayıs'a kadar geçen bir ay boyunca Türk halkı, hiç bir tehdit ve baskı altında insanlık haysiyetinden ve kişi hürriyetinden fedakârlığa razı olamayacağını, insanlık haysiyeti uğrunda, hürriyet ve demokrasi uğrunda, ölüm dahil, her fedakârlığı göze alacak bir medeniyet ve erginlik seviyesine vardığını göstermişti. Haklarını, hürriyetini ve insanlık haysiyetini korurken - kendisinden bunları esirgemeye uğraşanlar ne kadar zalimce, ne kadar ahlâk dışı ve insanlık dışı usuller kullanırlarsa kullansınlar - Türk halkı, en medenî, en insanî, en ahlâkî yollarından mücadelesini yapmıştı. Türk gençliği, polis kursunları altında içinden doğan hürriyet türküsünde, "etrafımı yıkman" demiş, ve yaptığı nümayişlerde, sokak mücadelelerinde, ne bir cana ne bir çiçeğe zarar vermişti.

27 Mayıs sabahı Türk Ordusunun ayaklanması ise plânlamanın, stratejinin, taktiğin olduğu kadar, medeniyetin ve insanlığın da mükemmel bir örneği ve eşsiz bir zaferi olmuştur.

İki saat içinde tamamlanan ihtilâlden sonra ne Ordu kendini zaferin, ne de halk kendini hürriyetin sarhoşluğuna kaptırmıştır. Ordu, her türlü takdirin üstünde olan zaferini üniformasız vatandaşla paylaşmak, hattâ ona mal etmek istemiş, vatandaş ise, sınırsız sevincini ve sevgili Ordusuna olan şükranını, Ordunun ihtiyaç duyduğu huzur ve düzen sınırlarını içinde belirtmesini, bu sınırın bir adım ötesine taşmamasını bilmiştir.

Bu yazıyı yazdığımız gün, ihtilâlin üstünden 5 gün geçmiştir. 5 gündür Türkiye'de bir tek polis yoktur. Askerî güvenlik tedbirleri ise asgarî haddindedir. Buna rağmen, vukuat yok denebilecek bir seviyeye inmiştir. Görülmüştür ki Türk milleti, hür bırakıldığı ölçüde, kendisine idarecileri tarafından sevgi, saygı ve güven gösterildiği ölçüde, kendi kendini disiplin altına almasını bilen millettir. Sevinç tezahürlerini olduğu

kadar, nefret ve kinini de sınırlamasını, kontrol etmesini bilmektedir.

Bir milletin demokrasi ve hürriyete, hür insanlar topluluğu olarak kendi kendini idare etmeye ehil olduğuna bunlardan daha kesin deliller olabilir mi?.. Ve artık başka herhangi bir millet hürriyet ve demokrasiye Türk milletinden daha çok lâ-yık olduğunu iddia edebilir mi?

Bir ihtilâl ne kadar iyiniyetle yapılmış olursa olsun, ihtilâlin sonrasından, ihtilâl idaresinden, dünyanın her yerinde ve tarihin her devrinde korkula gelmiştir. Ama Türkiye'de artık böyle bir korkuya yer yoktur. Hürriyet ve demokrasiye liyakatini ve hürriyet ve demokrasiyi her ne bahasına olursa olsun koruma azmini böylesine isbat edebilmiş ve 27 Mayıs'daki kadar güzel, iyi, insanca bir ihtilâl yapabilmiş bir millet, o türlü korkuların üstünde demektir. Bir ihtilâlde, Türk Ordusunun 27 Mayıs günü davrandığı gibi davranabilen bir Ordu, her türlü kaygı verici istidattan uzak demektir.

İhtilâl hareketini yöneten Millî Birlik Komitesinin, sabah daha güneş doğmadan, ilk işi, bütün müttefiklerimize, ittifaklarımıza sadakat, ve bütün komşularımıza, bize karşı iyiniyetleri ölçüsünde iyiniyet ve dostluk teminatı vermek olmuştur.

Türkiye bundan böyle hem Batılı müttefikleri için çok daha sağlam bir müttefik, hem komşuları için çok daha güvenilir bir komşu, hem de Asya'daki, Afrika'daki dostları için çok daha iyi bir örnek ve yol gösterici olacaktır.

Türkiye'deki bu hareket, 10 yıllık Demokrat Parti iktidarı boyunca gitgide azalıp çöken dış itibarımızı, bir anda, tarihinin en yüksek seviyesine çıkarmıştır.

27 Mayıs ihtilâli, ve birkaç ay sürmesi tabii ve zarurî olan ihtilâl rejimi, Türkiye'de, demokrasinin olduğu kadar Cumhuriyet devrimlerinin de kurtarılmasına imkân verecektir.

27 Mayıs sabahı, ihtilâl bittikten birkaç saat sonra, Millî Birlik Komitesinin ilk işlerinden biri de, üniversitelerimizin en güvenilir, düşünceleri demokrasiye en yakın hukuk otoritelerinden bazısını çağırarak, onları, bütün teminat müesseseleriyle gerçek bir demokratik düzenin esaslarını en kısa zamanda hazırlamak ve

yapısını kurmakla görevlendirmiş-
tir.

Bu bilim heyetinin en yetkili bir ifadeyle belirttiği gibi, 27 Mayıs ihtilâli, Meclisiyle, Hükümetiyle meşruluk dışına, her türlü davranışıyla ahlâk dışına çıkmış, topluma zararlı hâle gelmiş bir zümrenin elinden, milletimizi, iç ve dış güvenliğimizi, toplumumuzun manevî ve maddî temellerini kurtarmak ve devlet idaresine meşruluğu ve ahlâkiliği geri getirmek için girişilmiş bir harekettir.

Bu hareketin, gayesi kadar, o

gayeye varmak için kullandığı usûl ve vasıtalar da meşru ve ahlâkidir. Bütün şartlar ve bütün işaretler, bu hareketin, en kısa zamanda gayesine erişeceğine dair, içerde ve dışarda herkese güven vermektedir.

27 Mayıs zaferi, yalnız Türk Ordusunun değil, hattâ yalnız, Ordusu ile beraber Türk milletinin değil, bütün insanlığın öğündüğü ve öğrenmeğe devam edeceği bir zaferdir.

Bu zafer, Türk Milletine, Türk Ordusuna ve bütün insanlığa kutlu olsun!

Onbeş Günün Notları

II nci Cumhuriyet Anayasası ve Kalkınma

Büyük inkılaplarla dolu olan Birinci Cumhuriyetimizin hayatı, bazı kötümserlerin beklediğinin aksine, tam bir irtica teşkil edecek olan fiilî ve şahsî diktatörlüğün kurulması ile değil; fakat, Atatürk inkılapları, demokrasi ve Batı medeniyeti yolunda yeni ve çok şerefli bir inkılapla kapandı. Şimdi, demokrasinin doğum sancularını geçirmiş olan Türk Milleti, müstakar bir demokratik hayatın, II nci Cumhuriyetin eşliğindedir.

D.P. politikacılarının memleketi içine soktukları çıkmazdan kurtaran Türk Silâhlı Kuvvetlerinin Başkomutanı ve hâlen Millet adına meşru olarak millî hâkimiyeti iera eden Millî Birlik Komitesi Başkanı, Devlet Başkanı ve Başbakan Orgeneral Cemal Gürsel, II. ci Cumhuriyetin Anayasasını hazırlamak vazifesini İstanbul Üniversitesi Rektörü Ord. Prof. Sıddık Sami Onar'ın başkanlığındaki mümtaz bir hey'ete tevdi etmiş bulunuyor. Milletimizin yeni bir tarih devresini kapsayacak olan II. ci Cumhuriyet Anayasası hazırlanırken, bütün aydınlarımızın ve FORUM'un başlıca vazifesi, Anayasa problemlerimiz üzerinde düşünmeğe çalışmak ve böylelikle İlim Komisyonuna yardımcı olmağa gayret etmektir.

Anayasa İlim Komisyonunun, II. ci Cumhuriyet Anayasasını hazırlarken karşılaşacağı muhtelif ana meseleler vardır. Bunları üç noktada özetlemek kabildir :

1 — Birinci mesele, insan haklarını ve ana hürriyetleri teminat altına almaktır.

2 — İkinci mesele, iktidarın muhalefeti ezememesi ile iktidarla muhalefet arasında ve teşri, iera ve kaza kuvvetleri arasında münasip bir muvazenenin tesis edilmesidir.

3 — Üçüncü mesele ise, memleketimizin iktisaden gelişmemiş bir memleket oluşu realitesinin gerektirdiği hususiyetleri demokratik rejimin icaplarıyla, birini öbürüne feda etmeksizin telif etmeğe çalışmaktır.

Bu meseleler hakkında bazı bellibaşlı esasları burada belirtmekte fayda görmekteyiz.

İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Teminat Altına Almak :

Biz, Anayasanın bu sahada hayli sert olması lüzumuna kaniyiz. Bundan maksadımız şudur : Muayyen bir ana hürriyetin sadece zikredilmesiyle iktifa etmemek ve kanunların o ana hürriyet bakımından ihtiva edemeyecekleri bazı hususları da ampirik ve kazüistik olarak belirtmek gerekmektedir. Meselâ, basın hürriyeti konusunda, gazetecilere isbat hakkının tanınması hususu bir Anayasa kaidesi olarak yer almalıdır. Bunun gibi, toplantı hürriyeti bahsinde, parti kongrelerinin yılda muayyen sayıdan fazla yapılamayacağı hakkında kanun çıkarılmasının mümkün olamayacağına dair sarih bir kaide Anayasada yer al-

malıdır. Şöyle ki 10 yıllık yakın tarihimiz içinde antidemokratik tedbir olarak ne alınmışsa, bunları teker teker zikrederek Anayasa kaideleri ile yasak etmek lâzımdır. Bu arada, yabancı memleketlerin tecrübelerinden ve Anayasalarından da istifade edilmesi gerektiği gayet tabiidir. Bu metod takip edildiği takdirde, Anayasa Mahkemesinin işi hayli kolaylaşmış olacaktır. Ancak, bu kazüistik metodun kullanılması, Anayasa Mahkemesinin muayyen bir ana hürriyetin ve alel'itlak hürriyet mefhumunun tefsiri yoluyla, sarahaten tâdat edilen yasaklar dışında yeni yasakları igtihatları meyanında vaz'etmesine asla mâni olmamalıdır.

İktidarla Muhalefet ve Teşri, İera ve Kaza Uzuvarı Arasında Muvazene Tesisi :

Kaza uzvunun tam istiklâlini temin için kurulması gereken müesseseler ve vaz'î gereken kaideler esasen malûmdur. Burada bu hususun teferruatı üzerinde durmak istemiyoruz. Teşri ile iera uzvu arasında ve muhalefetle iktidar arasında kurulacak muvazene, hiç şüphesiz, muhalefetin ezilmemesini ve tenkitlerini serbestçe yapabilmesini sağlayacak Parlâmento çalışmalarıyla ilgili kaidelerin de -Anayasa Mahkemesinin kontrolü altında- Anayasada yer almasıyla en sağlam teminata raptedilmiş olacaktır. Üniversite ve radyo gibi muhtar müesseseler de ayrıca Anayasada tanzim edilecektir.

Türkiye'nin Gelişmemiş Bir Memleket Oluşunun İcapları :

Buraya kadar zikredilen noktalar, son 10 yıl içinde geçirdiğimiz tecrübeler sayesinde halk oyumuzun iyice öğrendiği ve çarelerinin bulunmasının kolay olduğu hususlardır. Şimdi tetkik edilecek olan üçüncü mesele ise, hürriyet mücadelesi esnasında üzerinde gerektiği kadar durulmamış olan bir konudur.

D.P. iktidarının demokrasi aleyhindeki tertipleri, doğrudan doğruya demokratik müesseselerin kendilerine tecavüz etmek şeklinde olmuştur. Bu durumda, pek tabii olarak, mücadele, bu müesseseleri korumak ve onları teminata bağlamak noktası üzerinde teksif edilmiştir. Bu mesele, münhasıran bir Anayasa meselesidir. Anayasa müesseselerinin hukukî temellerine karşı girişilen teşebbüsleri, yine Anayasa teknik ve kurulları sayesinde hukukî plânda önlemek ve hattâ imkânsız kılmak mümkündür.

Fakat, demokratik rejime karşı tecavüzler, sadece Anayasa müesseselerine karşı hukukî plânda yapılan tasallutlardan ileri gelmeyebilir. Gerçekten, birçok memleketlerde, demokratik rejim, şahsî istibdatlarını kurmak isteyenlerin tasallutları yüzünden değil, fakat, iktisadî ve sosyal şartların demokratik rejimi halkın gözünden düşürmesi veya hut işlemlerini imkânsız kılması yüzünden yıkılmıştır. Hiçbir vakit unutmamak lâzımdır ki bir toplumun ana ihtiyacı idare edilmektir. Bu idarenin hür bir idare olması elbette ki tercihe şayandır. Fakat, bir toplumun karşılaştığı ana iktisadî, sosyal ve kültürel meseleleri halledemeyen bir idare, demokratik olsun olmasın, dâvaların patlaması neticesinde yıkılmağa mahkûmdur. Bu bakımdan, insan haklarının ve ana hürriyetlerin temel dayanaklarını sadece hukuk müesseselerinde değil, fakat, aynı zamanda, memleketin karşılaştığı iktisadî, sosyal ve kültürel dâvaların da iyi halledilmesinde görmek gerekir.

III. cü Cumhuriyet devrinde Fransa'da demokratik rejimin gözden düşmesine sebep olan şey, aslında, bir takım şahsî istibdat heveslilerinin manevraları olmamıştır. Fransa'da III. cü Cumhuriyet devrinde demokratik rejimin gözden düşmesine sebep olan şey, hükûmet istikrarsızlığı yüzünden ana dâvaların yüzüstü bırakılması ve siyasî mücadelelerin bir fikir mücadelesi olmaktan çıkıp, bir şahsî mevki kapma mücadelesi hâline gelmiş bulunmasıdır.

Demokratik rejimin gözden düşmesini sağlamak zarureti, Fransa gibi gelişmiş memleketlere nazaran Türkiye gibi gelişmemiş bir memlekette büsbütün büyük bir zaruret arzeder. Türkiye, her gelişmemiş memleket gibi, çok sür'atli bir nüfus artışının hızla artan baskısı altındadır. Demokratik rejim içersinde iktidara gelecek olan hükümetler, bir yandan, her yıl büyük hızla çoğalan nüfus fazlasının yanısıra ziraat sektöründe mevcut büyük gizli işsiz kütlesine ziraat dışında, ezeümle sanayi sektöründe iş bulmak; diğer yandan da, hızla azalan ziraî verimleri arttırmak için entansif kültüre intibak etmek, ormanların tahribini önlemek ve yeni ormanlar yetiştirmek ve erozyonla mücadele etmek gibi muazzam dâvalarla karşı karşıya kalacaklardır. Bu dâvaların halli, gerek sanayide, gerek ziraatte yatırım nispetimizin çok geniş ölçüde artırılmasına bağlıdır. Bu zaruretlerin yanında, bir yandan, laik ilköğretimi

geniş ölçüde hızlandırmak, diğer yandan da, teknik öğretim sahasına yeni ve hızlı yatırımlar yapmak zorundayız. İlk

Açıklama

Yedi yıldır aralıksız yayına devam etmiş olan Dergimiz, 1 Mayıs 1960 tan itibaren, aşağıdaki sebepler dolayısıyla, yayını kesmek zorunda kalmıştır.

Meclis Tahkikat Komisyonunun hakkımızda tahkikat açmasından sonra, eski matbaamız, haklı endişelere kapılarak, dergiyi basmaktan imtina etmişti. Bu arada başvurduğumuz diğer matbaalar baskı talebimizi kabul etmemişlerdir. Bu sebeple, 1 Mayıs tarihli nüshâ çıkamamıştır.

Matbaa aramaya devam ettik ve nihayet 11 Mayıs tarihinde, Akın Matbaası dergimizi basmayı kabul etti ve böylece 15 Mayıs 1960 tarihli 147 nci sayımızı baskıya hazır duruma getirdik.

Ancak makineye verilmek üzere iken sabık Ankara Örfî İdare Kumandanı Namık Argüç, önce fiilen matbaayı tazyik ederek baskıya mâni olmuş, bilâhare yazı ile derginin tab ve nesrini menederek, mevzuata aykırı bir şekilde sansür koymuştur.

Bu haksız müdahaleyi mektup ile protesto etmiş ve şahsî hakkında tazminat dâvası açmaya hazırlanmıştık. Gayri-meşru idarenin devrilmesi ile 15 Mayıs tarihli nüshayı çok geç de olsa basmak kabil olmuştur. Bu sayıdan ancak mahdut bir miktar basılabildiği ve muhtevası aktüalitesini kaybettiği için, satışa çıkarılmamıştır. Koleksiyon sahipleri ve ilgililer, bize 50 kuruşluk pul göndermek suretiyle bu sayıyı temin edebilirler.

Buhranlı günlerde dergimizi basmayı kabul eden AKIN Matbaasına ve çıkmayışımız karşısında telefon ve yazı ile ilgilerini esirgemeyen okurlarımıza candan teşekkür ederiz.

FORUM

tisat ve eğitim sahasındaki bu gayretler yapılırken, sosyal hakların gerektirdiği adalet icaplarını da unutmamak mecbu-

riyetindeyiz. Bütün bu meselelerin mevcudiyetidir ki sabık yarı-diktatörlük rejiminin propagandaclarına «Evvellâ kalkınma, sonra hürriyet!» sloganını ilham etmiştir. Gerçi, bu sloganı ortaya atanlar, -birakalım, bu gelişme duvarlarının hürriyet rejimiyle bağdaşması problemini vaz'etmek ve çözmek istemiş olsunlar- çalışabilmek için en geniş yetkilere sahip oldukları halde, bir baskı idaresi altında bile bu dâvalara ciddi bir şekilde hiçbir zaman el atmamışlar, atacak bilgi ve cesareti kendilerinde bulamamışlardır. Fakat, eğer demokratik rejim bu meselelere el atamazsa veyahut bu meseleleri anlayan ve onları halletmek isteyen hükümetleri çalışmak imkânından mahrum kılsa, o zaman, halkın, hürriyetin hakikaten kalkınmayla bağdaşamayacağına inanmağa başlaması tehlikesi uzun vâdede ortaya çıkabilir. Ancak, bu hâlde dahi, bu slogan bir safsatadan ibaret kalacaktır; çünkü, kalkınma problemlerinin icaplarının demokratik rejimin icaplarıyla bağdaştırılması meselesi, o takdirde de, ciddi surette vaz'edilmiş ve halledilmiş olmamış bulunacaktır.

Şu hâlde, II. cü Cumhuriyetin Anayasasının mimarlarına ve bu hususta kafa yoranlara düşen vazife, herşeyden önce, bu telif meselesini vaz'etmek olacaktır. Derhâl belirtmek gerekir ki bu fikrî çalışma geniş ölçüde orijinal bir çalışma olacaktır. Gerçekten, gelişmemiş memleketlere ait iktisat teorisinin hızla gelişmiş olmasının yanısıra, gelişmemiş memleketlerdeki demokratik müesseselerle ilgili Anayasa hukuku teorisi hayli geride kalmıştır. Bu itibarla, bu telif işini yaparken, Batı memleketlerinin ve hattâ gelişmemiş demokratik memleketlerin anayasaları bize fazla bir şey öğretmeyeceklerdir. Bununla beraber, bu, Batı memleketlerindeki bazı anayasa tekniklerinin bizde bu maksat için kullanılmasına mâni teşkil etmez.

Şimdiki halde, FORUM, bu problemin ana verilerini kısaca saymakla yetinecektir.

Herşeyden çok kaçınılması gereken tehlike, hürriyetin teminatının zayıf ve gayri müstakar bir iera olduğu kanaatine saplanmamızdır. Millet iradesine rağmen mevkiinden gitmek istemeyen diktatör taslaklarının hatırası bizde, hükümetlerin sebepli sebepsiz sık sık değişmesi gerektiği kanaatini uyandırmamalıdır. Evvellâ kurmak istediğimiz yeni parlömanter sistemde neyi model olarak

alacağız? III. cü ve IV. cü Cumhuriyetler Fransasının istikrarsız parlamento rejimini mi, yoksa İngiltere'nin ve şimdi de Hindistan'ın istikrarlı parlamento rejimini mi? Tahmin etmek mümkündür ki idarede ve muhalefette müessirlik fikrine ve Devlet geleneklerine derinden bağlı olan Türk Milleti de, İngiltere ve Hindistan misallerini seçecektir. İmdi, İngiltere ve Hindistan'da esas şudur: Bir seçim yapılır. Bu seçime iktidar ve muhalefet tamamen eşit şartlar altında katılırlar. Seçimlerden önce, seçimler sırasında ve seçimlerden sonra sesini halka duyurmak bakımından iktidarla muhalefet arasında hiçbir tefrik yapılmaz. Yani «İktidar, muhalefetin tenkit ve propaganda hakkını mutlaka surette tanır.» Fakat, «Muhalefet de, aynı zamanda, iktidara gelmiş olan hükümetin, teşriî devre içinde iktidarda kalmağı münasip gördüğü müddetçe, memleketi idare etme hakkını tanır.» İşte, bu sistemin doğru dürüst yürütülmesi, seçmen kütlesinin sebepsiz yere çok küçük partiler arasında bölünmesine bağlıdır. Bu, ortaya nisbî temsil meselesini çıkarmaktadır. Bu noktada tereddütsüz diyeceğiz ki Batı Almanya ve Yunanistan misallerinden sonra, nisbî temsili, seçmen kütlesini sebepsiz yere küçük küçük partilere bölmek suretiyle hükümet istikrarsızlığı yaratmamasının teknik çareleri bulunmuştur. Bu çareler Türkiye'de de tatbik edilmelidir. Ancak, bu konuda en büyük teminat, yukarıda da belirttiğimiz gibi, iktidarda da, muhalefette de adaletin yanısıra müessirlik isteyen Türk Milletinin siyasî olgunluğudur.

Ancak, mesele bundan ibaret değildir. Sağlam bir ekseriyete dayanması gereken hükümet, Parlamento tarafından en sıkı ve devamlı bir şekilde murakabeye tâbi tutulmalıdır. Muhalefetin istediği anda istizah takriri ve sair yollarla memleket meseleleri üzerinde umumî müzakereler tahrik edebilme hakkı teminat altına alınmalıdır. Fakat, Parlametoda muhalefetin devamlı ve sıkı murakabesi altında tutulacak olan iktidara, aynı zamanda, iş görme imkânları da tanınmalıdır. Sadece sağlam bir çoğunluğa dayanmak bunun için kâfi değildir. Bu, bilhassa gelişmemiş bir memleketin icapları düşünülünce meydana çıkar.

Bunun bellibaşlı çaresi gelişme plânını mefhumunu bir Anayasa mefhumu hâline getirmektir. Şöyle ki, Hükümet

muayyen yılları kapsayacak bir iktisadî kalkınma plânını Meclise sunmak zorunda bırakılmalı ve böylelikle, o teşriî devre içinde çıkarılacak bütün kanunlarda Parlâmentoya daha önceden bir ana rehber temin edilmelidir. Bundan başka, teşriî devrenin 5 yıl olmasında fayda vardır. Bilindiği gibi, iktisadî kalkınma plânları umumiyetle beş yıl için yapılır. Bir plânın aynı Hükümet tarafından aynı teşriî devre içinde tatbik edilebilmesindeki fayda ise aşikârdır. Diğer taraftan, Hükümetin iktisadî plânını tatbik edebilmek için gerekli kanuni tedbirleri kararnamelerle ısdar etmek ve muayyen bir müddet sonra Parlâmentonun tasvibine sunmak yetkisi tanınmalıdır. Parlâmentonun bütçeyi muayyen bir süre içinde çıkarmamasına karşı da yeni Fransa Anayasasında olduğu gibi- tedbir alınmalıdır.

Öte yandan, mülkiyet ve çalışma serbestisi mefhumlarını birer ana hak olarak Anayasada tanzim ederek, bunların murakabesini bütün muhtevalarıyla Anayasa Mahkemesine bırakmamak lâzımdır. Birleşik Amerika'da, Yüksek Mahkemenin Franklin Roosevelt'in New Deal Kanunlarını mülkiyet ve çalışma serbestisini ileri sürerek nasıl baltaladığı hatırlanmalıdır. Bunun gibi, Hint Yüksek Mahkemesi de Hindistan'da plânlamayı hayli güçleştiren bazı kararları aynı esaslara dayanarak almıştır. Bu gibi müdahalelerin vukuunun önlenmesi memleketimiz için elzemdir. Anayasada mülkiyet bakımından garanti altına alınması gereken tek husus, istimlak konusudur. Anayasada, istimlak hâlinde bedelin peşin verileceği esası açıkça yer almalı; sadece toprak reformu ve ormanların devletleştirilmesi için yapılan istimlaklerde taksit usulü, muayyen bir devre için kabul edilmeli ve bu hususlar Anayasa Mahkemesinin murakabesine tâbi tutulmalıdır. Bunun dışında, genel bir ifadeyle Anayasada yer alacak olan mülkiyet hakkı, bir ana hak olarak Anayasa Mahkemesinin murakabesi dışında bırakılmak gerekir. Aksi hâlde, Anayasa Mahkemesinin müdahalesinin sınırlarını siyasî hukuk sâhasının hayli dışına çıkarmış ve Devlet plâneliğini ve âmme hizmetlerinin sosyal menfaatler nazarı itibare alınarak yürütülmesini geniş ölçüde baltalayacak ihtimallere yol açmış oluruz.

Çalışma serbestisi konusuna gelince: Bu, bir esas olarak Anayasada yer alabilir. Ancak, bu esasın kontrolü de A-

nayasa Mahkemesinin murakabesi dışında bırakılmalıdır. Diğer taraftan, Anayasada, Devletin vatandaşların kanun karşısında eşitliği esasına hâlel getirmemek şartıyla, iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınma maksatları için -tıpkı askerlik hizmeti gibi- çalışma mükellefiyetlerini seyyanen vaz'edebileceği prensibi açıkça yer almalıdır. Meşhur Baade Raporuna şöyle bir göz atmış olan herkes, bu zarureti takdir edecektir. Türkiye'nin kalkınması, bütün bir milletin, bütün sınıfların ve bütün vatandaşların geniş fedakârlıklara katlanmasına bağlı olacaktır. Bu fedakârlıkları milliyetçi Türk Milleti çok kuvvetli vatanseverlik hissi sayesinde yapmağa kâdirdir; meğer ki bu babta alınacak tedbirler âdil olsun ve seyyanen tatbik edilsin. İşte, II. cü Cumhuriyetin Anayasası da, tam ve hakikî demokratik hayatla birlikte gireceğimiz büyük kalkınma devrinden başarıyla çıkmamızın, ancak ve ancak millet çapında müsavî fedakârlıkla kabil olduğu hakikatini millete duyurmanın bir vasıtası olmalıdır.

FORUM, Türkiye'de müstakar ve uzun ömürlü bir demokrasinin kurulmasında hâlen en büyük hassasiyetle üzerine eğililmesi gereken konunun, kalkınmanın icaplarının demokrasinin icaplarıyla telifi meselesi olduğuna inanmaktadır. Hakikatte, bu mesele, bugün, hür dünyanın milletlerarası komünizmle mücadelesinin ana mihrakını teşkil etmektedir. Bu meselenin halledilip halledilmemesidir ki Asya'nın, Afrika'nın ve Güney Amerika'nın mukadderatını tâyin edecektir. Türk Anayasacıları ve aydınları bu meseleyi unutmamak ve XIX. cü asrın Anayasa mefhumlarının eskimiş taraflarına itibar etmeyip yeni ve orijinal hâl şekillerini arayıp bulmak vazifesi karşısındadırlar.

Huzur

Eski Hükümet Reisi memlekette yaratılan huzursuzluktan senelerdir şikâyet eder, huzursuzluk içinde çalışmanın mümkün olmadığını tekrar eder dururdu. Kendisine göre, memleketteki huzursuzluk, icraatını inkâr eden muhalefet partilerinin veya politikasını tenkit etmeğe cür'et eden yazarların eseri idi. Aynı zihniyete dayanarak, tenkitler ortadan kaldırıldığı zaman, muhalefet partileri susturulduğu zaman ve müstakil düşüncelerin ifadesine meydan bırakılmadığı zaman, huzursuzluğun birden kalkacağını, sükûnet içinde çalışma

imkânına kavuşulacağını iddia ederdi.

Eski Hükümet Reisi, huzursuzluğun sebeplerini teşhis ederken, bunları hep hariçte, kendinden gayrı şahıslarda veya müesseselerde arardı. İnsanın iç huzurunun, başkalarının hareketleri veya hareketsizlikleri neticesinde taayyün ettiğini zannedirdi. Selâmetin içten değil, dıştan geldiğine inanırdı.

Oysa ki huzur hissetmemiz, huzur içinde bulunmamız için evvelâ kendi nefsimizi yoklamamız lâzımdır. Kendi nefsimizle mücadele edebilirsek, zayıf taraflarımızı yenmeğe çalışırsak, hayatımıza bir gaye ve istikamet vermeğe muvaffak olursak, hakikî huzura doğru adımlar atabiliriz. Nefsi ile mücadele etmek, nefesine hâkim olabilmek her zaman kolay değildir. Nefsi mücadele, haricimizdeki şartlar ve insanlarla mücadeleden daha çetindir, daha fazla sabır ve dayanma ister. Fakat şunu da bilmeliyiz ki, dış şartlarla muvaffakiyetle mücadele edebilmek için, insanda iç huzurun ve iç hâkimiyetin başta mevcut olması icabeder. Bilhassa koskocaman memleket dâvaları ile karşılaşan devlet adamları bakımından...

Eski Hükümet Reisinin huzura vâsıl olmak üzere gayretleri ve huzur peşindeki sonsuz bocalamaları daha baştan akamete mahkûm bulunuyordu. Kendi nefsinin yoklamayı, iç âlemine bir çeki düzen ve istikamet vermeyi hiç aklından geçirmemişti. Huzuru, yalnız ve yalnız kendi dışında arıyordu. Bu uğurda sarfettiği boşuna gayretler, etrafındakilerde ve nihayet bütün memlekette huzursuzluğu arttırmaktan başka netice vermiyordu. Sükûn ve rahatın temin etmek maksadiyle başvurduğu baskı tedbirleri, sindirmeler ve tehditler, herkesin rahat ve huzurunu kaçırıyor, fakat bir türlü kendini huzura kavuşturamıyordu. Hepimiz bu acıklı misalden ders almalıyız. Geçirmekte olduğumuz mânevî ve sosyal buhranın sebepleri üzerinde teker teker eğilmeli ve bu sebepleri, başkalarında değil, kendi içimizde aramalıyız.

Intikâl Devresinin İktisadî meseleleri

Menderes Hükümetinin devrilmesinden sonra, iktidara geçen yeni muvakkat kabine, seçimler yapıp müstakbel hükümet kat'î olarak belli oluncaya kadar, Menderes Hükümetinden miras kalan muazzam iktisadî dâvalarla karşı

karşıya bulunacaktır. Seçimlere kadar devam edecek bu intikal devresinin en az üç ay sürmesi muhtemeldir. Bu devre zarfında Orgeneral Gürsel başkanlığındaki hükümetin yapabileceği işler nelerdir?

Bugünkü durumu bir teşbih ile canlandırmak yerinde olur. 100 kilometre sür'atle yanlış istikamette yol almış bir vasıtayı tasavvur ediniz. Bu vasıtanın yanlış istikametinden çevrilip doğru istikamete evcih edilmesi nasıl gerçekleştirilir?

Elbette ki, kazasız belâsız, vasıtayı rap diye birden durdurmak mümkün değil ve doğru da değildir. Vasıtanın derhal durdurulması büyük sarsıntıya meydan vereceği için, frenlenerek yavaşça durdurulması ve uygun istikamete yöneltilmesi akli selim icabıdır.

İşte, çok kaba olarak, ekonomi sahasında bugün yapılması gereken hareket budur.

Esas dâva, resmî sektörün sarfiyatını nizam altına almak ve verimsiz istikametlerden verimli yollara sevkettir. Resmî sektör dediğimiz zaman kastettiğimiz, hem Umumi Muvazeneğe dahil olan dairelerdir, hem de geniş mânasiyle iktisadî devlet teşekkülleri ve benzeri müesseselerdir. Ekonomimiz iki büyük sektörden müteşekkildir: Geniş mânasiyle resmî sektör ve hususî teşebbüsler sektörü. 1958 de stabilizasyon kararları alındıktan sonra, resmî sektörün harcamalarını alabildiğine genişletmekten vazgeçilmeli ve bu harcamalar, bir müddet için, muayyen bir seviyede tutulmalıydı. Bu suretle, ekonomide enflasyonist temayüllerin yeniden başgöstermesine mâni olunacak ve diğer taraftan, hususî sektörün çalışması için gereken kredi hacmi tedricen bu sektöre tahsis edilebilecekti.

Böyle yapılmadı. Resmî sektördeki masraf artışı alabildiğine devam ettirildi. Buna mukabil, hususî sektör ağır kredi tahditlerine tâbi tutuldu. Stabilizasyon politikasının tatbikatında işlenen en büyük hata bu olmuştur.

Şimdi önümüzdeki mesele, bu hatanın tamarine başlamaktır. Harcamaların tedricen tahdit edilmesi icabeden iki başlıca saha vardır: Devlet bütçesi harcamaları ve belediyelerden geçen (İmar ve Yıkım) namı altındaki harcamalar.

1960 Devlet bütçesi masraflarının, seçim mülâhazaları ile, tahakkuku imkânsız olan varidat tahminlerine isti-

nat ettirildiği malûmdur. Bu yüzden, 1960 bütçesinin yeniden, esaslı bir enflasyon kaynağı teşkil ettiği muhakkak idi. Şimdi yapılacak iş, bütçede, tasarrufu mümkün olan harcamaları durdurmak ve bütçede derpiş edilip henüz kesinleşmeyen ezcümle yol ve su işlerine müteallik sarfiyattan vazgeçmektir. Bu suretle devlet bütçesinin ekonomi için teşkil ettiği yaranın tehlikesi azaltılmış olacaktır.

Resmî sektörün geri kalan kısmına gelince, evvelâ imar ve yıkım mevzuu üzerinde, hem masrafların finansmanı bakımından, hem de masrafların mevzuu bakımından durmak icabeder. Başlanmış olan imar işlerini durdurmak mevzuubahis olmasa dahi, yapılmakta olan ve yapılması derpiş edilen bütün işlerin bir envanterini yaparak, bunları sıraya koymak, şimdiki halde lüzumsuz veya az lüzumlu olanlardan sarfıyazar etmek zarurî görünüyor. Bu mevzudaki masrafların, elde mevcut kaynaklarla karşılaştırılması doğru olur. Hâlen kulanılmakta olan bütün kaynakları kat'î olarak bilmemekle beraber, bunların çoğunun anormal mahiyette olduğu muhakkaktır. Meselâ Emekli Sandığı ile İşçi Sigortaları Kurumunun paraları imar yolunda sarfedilmiş ve sarfedilmektedir. Sonra, Amortisman Kredi Sandığı bono ve tahvillerinin de bankalara satılarak, bu mevzuda kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu çeşit finansman hem yersizdir, hem enflasyona yol açmaktadır. Bu usullerden mümkün olduğu kadar kaçınmak icabeder. İmar harcamalarını birden kesmek kabil olmakla beraber, harcamaların seviyesini, anormal kaynakların alabildiğine genişletilebileceği faraziyesine göre değil, bunların tedricen kısıllacağı faraziyesine göre ayarlamak lâzımdır.

Resmî iktisadî sektörün harcamaları bakımından çok yakında mevzuubahis olacak ve hükümetin kararını gerektirecek diğer mühim mevzuu, hububat fiyatları meselesidir. Hububat fiyatları arttırılmalı mıdır ve arttırılacak ise, ne nispette arttırılmalıdır? Meselenin ehemmiyeti, hem memleketin hububat ihtisalinin teşvik ederek yeter seviyede tutmak zaruretinden, hem de hububat rekoltesinin çiftçiden satın alınması için Toprak Mahsulleri Ofisi'nin muhtaç olduğu munzam finansmanın temini hususundan ileri gelmektedir. Ayrıca, ihracat mülâhazaları ile, buğday fiyatının, dünya fiyatına nazaran fazla yüksek tesbit edilmesinden kaçınılması lâ-

zumu barizdir. Önümüzdeki mevsimde rekoltenin bol olacağı anlaşıldığı için, serbest piyasada buğday fiyatı, hâlen 60 kuruşa düşmüştür. Geçen sene Toprak Mahsulleri Ofisinin alım fiyatı 50 kuruş idi. Bu sene tesbit edilecek fiyatın, geçen seneye nazaran hafif nispette arttırılmasının ve 50 kuruş ile 60 kuruş arasında tesbit edilmesinin doğru olacağı kanaatindeyiz. Kat'î seviyenin tâyininde, teknik mülâhazalar ön plânda tutulmalıdır.

Yukarıdaki satırlarda, intikal devresi esnasında hükümetin karşılaşacağı başlıca meselelerin bazılarını işaret ettik. Bu notta bütün mevzuları gözden geçirmeğe imkân yoktur. Son olarak, problemlerimizin açık olarak efkârı umumiyyeye vaz'edilmesi zaruretine işaret etmek istiyoruz. İstatistikler sür'atle ve doğru olarak neşredilmeli, durumun ciddiyeti olduğu gibi izah edilmelidir.

hazı» na geçebilmek (yani aralarında en büyük uçurum bulunan bu iki noktayı birinden diğerine ulaşabilmek) için, «hesap sorma ve tasfiye köprüsünden geçmek» kaçınılmaz yolu teşkil etmektedir.

Bütün emeklerin boşa gitmemesini, Allahın pek büyük yardımı sayesinde tarihte benzerine rastlanmayacak kadar ucuza malolan bu kurtarıcı ihtilâlin «başlangıcı» kadar mükemmel bir «sonuç» a ulaşmasını istiyorsak, zavallı bir çocuğu sokmak isterken yaralanan bir yılan için gözyaşları akıtan anormal derecede hassas bir kadının ruh haletiyle değil, en âdil bir hâkimin acıma hissi ölçüleriyle hareket etmesini bilelim.

Inkılâbın korunması için tedbir alınması zaruridir :

Hareket noktamız, 27 Mayıs kurtuluş zaferinin hukukî ve sosyal mahiyeti hakkında doğru bir kıymet hükmü vermek olmalıdır. Anayasa Komisyonu raporunda ve Türk Hukuk Kurumunun onu destekleyen yazısında belirtildiği üzere, 27 Mayıs darbesi çoktan gayrimişru bir zulüm çetesi ve bir menfaat şebekesi (yani hukuk dışı bir kaba kuvvet) haline gelmiş olan eski iktidarın tasallutundan milleti kurtarmak için hak ve hukuk istikametinde yapılan bir hamledir. Yüz yıllardır, bütün demokrasilerde ve İnsan Hakları Beyannamelerinde tanınan «milletlerin zulme mukavemet ve ihtilâl hakkı»nın en mükemmel bir surette tatbik edilmiştir. Bu hükme varabilmemizin kaçınılmaz şartı, daha önceki iktidarın Anayasayı ve medenî bütün âlemde hâkim olan ana hakları çiğnemek suretiyle, en büyük suç işlemiş siyaset zorbaları olduğunu kabul etmektir. Bu hükümde, satılmamış her Türk hukukçusu müttefiktir. O halde 26 Mayıs günü bile bu zulüm makinesinin içinde vazife alan yani D.P. Grubundan istifa etmemiş olan her milletvekilinin, aleyhinde «bir suçluluk karinesi» mevcuttur. Yapılacak insaf ve tarafsız bir muhakeme neticesinde suçsuzlukları meydana çıkıncaya kadar, D.P. Grupuna dahil olan her mebusun, milletvekili yeminine ihanet etmiş ve hiç değilse Ceza Kanununun 146 nci maddesindeki en ağır suç işlemiş bir şahıs olarak kilit altında bulundurulması gerekir. Maddeyi aynen naklediyoruz: «Türkiye Cumhuriyeti Teşkilâtı Esasîye Kanununun tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük

İncelemeler

En Büyük Tehlike: Yersiz Acıma Hissi

Dr. Muammer AKSOY

27 Mayıs 1960 günü, yalnız Türk demokrasi ve hürriyet tarihinde değil, aynı zamanda ihtiyar dünyanın hürriyet tarihinde de en değerli günler arasında yer alacaktır. Her gün biraz daha korkunçlaşan bir diktatörlük, kansız yıkılmış ve milletin üstüne çökmüş olan kâbus, bir saat içinde yerini sonsuz bir sevinç ve saadet hissine terk etmiştir. Buna bir kelime ile «mucize» demek hiç te mübalâğalı olmaz.

Sevinmek, hattâ sevinçten sarhoş olmak milletin hakkıdır. Fakat bu mes'ut günlerde, sosyal bazı gerçekleri hatırlatmayı da ihmal etmemek gerekir. Çünkü 27 Mayıs ihtilâlinin bu derece başarı ile neticelenmesi ve -28 Nisan gününün kahramanları hariç- sadece bir şehide mal olması, millet için ne derece sevindirici ise, hâdisenin büyüklüğünü kavrama ve alınması zarurî olan tedbirlerin ciddiyetini idrak etme bakımından da aldatıcı bir iyimserliğe yol açacak mahiyettedir.

Bugün, birçok şahsın genişlik ve derinlik ölçüsünü tam olarak kavrayamadığı «büyük» yahut «muazzam» kelimelerinin dahi pek küçük ve hafif kalacağı bir inkılâp hareketi başarılmıştır. Batı âleminin 1848 hattâ 1789 ihtilâllerini, (hem de 20 nci asrın ikinci yarısına kadar kazandığı bütün zihniyet değişiklikleri ve ilerlemeleriyle birlikte) bir saat içinde ve ebediyete intikal eden bir tek teğmenin canı pahasına başarmış bulunuyoruz. Bundan dolayıdır ki, üstümüzden kalkan yükün eziciliği, için-

den kurtulduğumuz kâbusun dehşeti pek kısa zamanda unutulabilir. Bugün aydınlara düşen vazife, tarihte bir benzerine rastlanmayacak kadar mükemmel başlıyan bu «âdil ihtilâl» in gölgelenmesine, bazı ihmaller yüzünden hızını kaybetmesine mâni olmalıdır.

Millet olarak birçok yüksek vasıflarımızın yanında büyük bir zaafımız mevcuttur: «Ne sebeple düşerse düşsün, düşene acımak!». Bu yersiz acıma hissi, ne büyük felâketlere uğramamıza sebep olmuştur da, yine ders çıkaramamışızdır. Acımak, şüphesiz ki yüksek bir insanî vasıftır. Fakat acımayı, insaf ve merhametli olmak hudutlarını aşarak «Hesap sormaktan vazgeçmek» ve «Tedbirleri dahi almakta tereddüt göstermek», yani bizzat «Mağdura acımamak» raddelerine kadar götürmemek lâzımdır. Bu, hakkın olduğu gibi aklın da icabıdır.

Galip kumandan Baltacı'nın yersiz acıma hissini, bu millete neye mal olduğunu herkes bilir. Yine aynı acıma hissi, en büyük bir zaferi kazanmış olan Sulan Murad'ın da ölümüne sebep olmamış mıydı!

Asla unutmamak zorundayız ki, bu memlekette altı senedir «ahlâksız, haysiyetsiz ve menfaatperest olmak», fertlerin başarısı için ilk şart haline gelmişti. «Faziletsizliğe prim vermeği baş düstur edinmiş bir idare sistemi»nden, «ahlâk, haysiyet, bilgi ve medenî cesareti mükâfatlandıran faziletli bir idare ci-

Millet Meclisini iskata veya vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs edenler idam cezasına mahkûm olur.»

Bu suç, ya eski iktidarı teşkil eden «Bayar - Menderes çetesi» tarafından işlenmiştir, yahut ta tarihte en âdil ve en mes'ut kurtuluş hareketini başaran Millî Birlik Komitesi tarafından işlenmiştir. İkisinden birisinin Anayasayı gayrimeşru surette iptal ettiği muhakkaktır. Kurtuluş Komitesinin, «milleti, hukuk dışına çıkmış, Anayasayı ortadan kaldırmış ve her türlü hak ve vicdan ölçülerini çiğneyerek keyfe dayanan bir kuvvet haline gelmiş olan bir zümrenin elinden kurtardığı» münakaşası lüzumsuz sayılacak kadar aşikâr bir gerçek olduğuna göre, (erkeği ve kadını, yaylacısı veya ovacısı dahil) bütün D.P. mebuslarını, rejim tam selâmete kavuşuncaya kadar tutuklu olarak alıkoymak, hukukun da, aklın da kaçınılmaz sonucudur. Mahkeme kararı olmaksızın, bunlardan bir tanesinin dahi serbest bırakılması, hem inkılâbın meşruluğunu gölgeler ve hem de sandalyalarını muhafaza edebilmek için gençliğin ve hattâ bütün aydınların katliâmını tasvip edecek kadar hudutsuz bir hırsa sahip olan bu insanların, birçok yeni mel'ânetler işlemeleri yüzünden «Kurtuluş Devri» nin gecikmesine sebep olur. Seçimlerden sonra gelecek iktidar, çıkaracağı bir af kanunu ile D.P. mebuslarından birçoğuna hayatlarını bağışlayabilir. Amma bunun sırası henüz gelmemiştir. Şimdi yapılacak ilk iş, Millet'in ve Devlet'in bu hale gelmesinde en büyük sorumluluğu omuzlarında taşıyan, millet hakkına ve iradesine ihanet eden D.P. li sabık milletvekillerinin, bu geçiş devresinde millet'in başına yeni gâileler çıkarmaması için tutuklu kalmalarını sağlamaktır.

Mâlî alanda işlenmiş sayısız suçların bir an önce, hattâ yıldırım sür'ati ile tesbit edilmesi için harekete geçileceği şüphesizdir. Bu tahkikatın sonunda görülecektir ki, isbat hakkının baş düşmanı olan Bayar - Menderes çetesi, tarihte misline rastlanmamış hırsızlıkların failidir. Bu hırsızlıklara bulaşan küçük büyük bütün uşakların da cezalandırılması, hukukun en tabii neticesidir. Bu maksatla bilhassa İktisadi Devlet Teşekküllerinde, Ofislerde, Umum Müdürlüklerde ve birçok sözde hususî -hakikatte ise D.P. menfaat şebekesinin nüfus suiüstimleri temeline dayanan şirketlerde yapılacak araştırmaların emin neticelere ulaştırılması, bütün vatandaşların Millî Birlik Komitesine ve Hükûmete yardımcı olmasına bağlıdır. «Neme lâzımeçilik devri» artık sona

ermiş, «medenî cesaret ve vazife şuurı devri» başlamıştır.

Partizan idarenin kuklaları hesap vermeli ve tasfiye edilmelidir :

Anayasanın ve Ceza Kanununun açık hükümlerini olduğu gibi ahlâk prensiplerini ve vicdanın sesini hiçe sayarak, bir zulüm şebekesinin cinayetlerine ve her türlü kanunsuzluklarına alet olmayı kabul etmiş olan bedhahlar, hiç şüphe yok ki hesap vereceklerdir. Bunlar içinde suçları ve günahları herkesin malûmu olacak kadar meydanda bulunanlar, derhal isten el çektirilmeli ve hattâ Devlet'in selâmeti için, hukuk kaidelerine de tamamen uygun düşen bir tedbir mahiyetinde tevkif edilmelidir. İşte Anayasanın 94 üncü maddesi : «Kanuna muhalif olan umurda âmire itaat, memuru mes'uliyetten kurtarmaz».

O halde birçok idare ve zabıta âmir veya memurları, katıldıkları suçların hesabını vermeye mecburdurlar. Vermelidirler ki, bir daha «alçaklık», muteber ve makbul bir vasif sayılmasın. Canilere yardım edenler cezalandırılmadıkça, bir milletin hayatında cinayetlerin ve millete ihanet eden idarelerin sonu gelmez.

Mukaddes adalet cihazını lekeleyenler adaletin pençesine teslim edilmelidirler :

Anayasanın açık hükümlerini çiğneyerek, hâkimleri ve savcılarını istediği anda vazifeden atabilme ve yerini değiştirme imkânını elde eden ve böylece Devlet'in temelini en büyük baltayı vuran sâbık iktidar, adalet cihazında, hâkim cübbesi giymiş bazı şakilerin türemesine sebep olmuştur. Sırf en büyük şehirlerimizde bulunabilmek veya terfi edebilmek için, kanunun ve Anayasanın en açık hükümlerini bilmemeçlikten, anlamamazlıktan gelerek, tarafsız ve muhalif vatandaşları, Hükûmetin emirlerine uygun surette tevkif veya mahkûm etmekten çekinmeyen hâkimlerin ve onlara yarıdakçılık eden Müddeiumumilerin hesap vermesi, Adliyenin eski sevgi ve itibarına kavuşabilmesi için aslâ kaçınılmayacak bir yoldur. Zaten Ceza Kanununun 216 nci maddesi bunu emretmektedir : «Nefsine veya gayrî menfaat temini veya garaz ve husumet veya nefsanî heves ve ihtiraslarının tatmini maksadıyla masum ve suçsuz kimseyi velev cerh ve tadil ve nakzı kabil bir hüküm ile müstahak olmadığı mücazata kasden mahkûm eden yahut bu maksada müsteniden maznuna isnat olunan fiilin vasif ve nev'ini tebdil ve

tağyir veya cezasını bililtizam yanlış olarak takdir ve tâyin etmek suretiyle bir mücrimin kanunî vaziyetini veya cezasını tesdit eyleyen hükâmın ve o yolda iddia ve mütalâalar serdiyle mahkemenin hükmüne tesfir icra eden Müddeiumumilerin mahkûm olacakları ağır hapis cezası beş seneden aşağı olamaz.» (Madde 216).

Görülüyor ki, masum gazetecileri, masum gençleri ve daha birçok idealisti, maddî menfaat saikiyle haksız yere tevkif eden yahut mahkûm eden hâkimler ve onlara yarıdakçılık eden Müddeiumumiler, mevcut Ceza Kanununa göre bile cinayet işlemiş insanlardır. Bunlar, Abdülhâmid'in hismından korkarak, hürriyet kahramanı Mithat Paşa'yı uydurma bir suçla idama mahkûm eden ve böylece tarihe «rüsvayî âlem» olarak geçen Sürurî Efendi'nin torunlarıdır. Adliyeyi onların kirli vücutlarından temizlemek, cemiyetimizi aydın ufuklara götürecektir yolun kapısını açmaktır. Allaha şükredelim ki, bu gibilerin sayısı pek azdır, ve Türk hâkimlerinin ezici çoğunluğu, yine aynı Abdülhâmid'in hismine meydan okuyarak masum Namık Kemal'i beraat ettirmekten çekinmeyen Abdüllâtif Suphi Paşa'nın torunlarıdır.

Anayasa Komisyonu'nun raporunu ilk olarak destekleyen Türk Hukuk Kurumu'nun yazısını aynen neşrediyoruz :
Millî Birlik Komitesi Başkanlığı
Yüce Katına

1 — Anayasayı ve hukukun umumi prensiplerini ısrarla ve sistemli surette çiğneyerek hukuk dışı kaba bir kuvvet haline gelmiş ve asil milletimizin hak ve hürriyetlerine musallat olmuş bulunan gayrimeşru iktidarı, vatandaş ana haklarının başında gelen «milletlerin zulme karşı mukavemet ve ihtilâl hakkı» na dayanarak bertaraf eden millî vazifesini tamamen müdrîk şerefli Türk Ordusunun, yalnız Türk tarihine değil «dünyanın hürriyet ve demokrasi tarihine» de altın harflerle kaydedilecek olan son kurtuluş hareketini, Hukuk Devleti idealinin memleketimizde de gerçekleştirilmesi ve korunması gayesiyle kurulmuş olan Derneğimiz, büyük bir hayranlık ve sonsuz şükran hisleriyle karşılamıştır.

2 — Millî Birlik Komitesi sayesinde Hukuk Devletinin pek yakın bir zamanda gerçekleşeceğine; demokrasimizin, İlimi Heyeti tarafından hazırlanacak yeni Anayasa ile gerekli teminata kavuşacağına kesin olarak inanmaktayız.

3 — Bir taraftan, sâbık iktidarın ne derece gayrimeşru bir zulüm makinesi ve sadece fiilî bir kuvvet haline geldiğini; diğer taraftan da milleti bu musibetten kurtaran Millî Birlik Komitesi ve Türk Ordusunca girişilen hareketin, ne kadar meşru olduğunu en selâhiyetli bir surette belirten Anayasa Komisyonunun raporunda temsil edilen objektif ve ilmi görüşlere, Kurumumuzun da tamamen itirak ettiğini ifade etmekten büyük bir haz ve şeref duyduğumuzu derin saygılarımızla arz ederiz.

TÜRK HUKUK KURUMU adına
Kurum Başkanı
Doç. Dr. Muammer AKSOY